

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΖΩΗ

ΕΝΑ ΦΟΒΕΡΟ ΠΑΣΧΑ

Τὸ Πάσχα τοῦ 1847. Ὁ βαρῶνος Ρέτσιλδ στὰς Ἀθήνας. Τὸ ξενοδοχεῖο τοῦ Ρούπ. Οἱ πυροβολισμοὶ καὶ τὰ Γραφεῖα τῆς «Ἐλπίδος». Ὁ Ὀθων, ἡ κομμουνιστὴς καὶ ἡ βαρυνιστὴς τευ. Ὁ φέβος τοῦ Προξένου τῆς Ἰσπανίας. Μία διαταχὴ τοῦ Ἰωάννου Κωλέττη. Ὁ ἀχερμένιος Ἰουδᾶς τοῦ Θεοσίου καὶ ἡ πυρπόλησις του. Τὰ ἔθιμα τῆς παλῆς Ἀθήνας.

Τὸ Ἅγιο Πάσχα τοῦ ἔτους 1847 ἵππηξε ἐντελὸς ἐξαεριστὸ γιὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἀξίζει νὰ διηγηθῶμεν τὴν τραγικὴν ἱστορίαν του, μὲ ὅλας τῆς λεπτομέρειας, ἀπὸ τῆς νύκτος καὶ ἐξαερισμοῦ νύκτος.

Τὸ Πάσχα τοῦ 1847 συνέτεσε τὴν 3 Ἀπριλίου, μὲ καιρὸν ἠνερότατο, ἔπειτα ἀπὸ δομῆνται χειμῶνα. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος εἶχε τότε μάλισ 24 χιλιάδες κατοίκους. Μία ἡμέρα τῆς ἐποχῆς, περιγραφόμενα τὸν ἐπιτοκικὴν κίνησιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ἐκφράζει τὴν ἀνησυχία τῆς γὰρ τῆς τιμῆς τῶν Πασαζιῶνων τροφίμων. Φαντασθῆτε ὅτι τὸ ψωμὶ, τὸ «γάσπος», εἶχε φτάσει τὰ... 28 λεπτά τὴν ὀκτὴ καὶ τὸ ἄρτι τὴν μὴ δοραχὴ καὶ 29 λεπτά τὴν ὀκτὴ! Ἡ ἡμέρα, ἂν καὶ ἀνεγνωρίζεται ὅτι ἡ ὑπερτιμῆσις αὐτῆς ἐπιείλοντο στὴν τροφικὴ κοινωτικῆ, ποὺ ἔδωκε τὴν ντόπια παραγωγή, ζῆρι ἐν τούτοις νὰ λάβῃ μέτρα ἢ Ἀστυνομία, γιὰτὶ ὑποτιμῆται καὶ ἀπορροφῶνται τῶν ἡμερῶν καὶ φρωδιῶν.

Κατὰ τὸ δόστημα λοιπὸν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος τῆς χρονιάς αὐτῆς, ἔβησαν στὰς Ἀθήνας πέντε «ἐπισήμοι ἔξοι», γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὰ Ἀμικρατικά ἔθιμα τῶν Ἑλλήνων. Ποιοὶ αὐτὰ ἦσαν ὄρασι καὶ ἐπίσημοι αὐτοῦ ἔξοι; Ἡ Ἀθηναίκα ἐφημερίδα δὲν ἀναφέρει τὰ ὀνόματά τους — ὡσεὶ γιὰτὶ δὲν ἰα ἔβρισαν. Ἀλλὰ στὴν παύρῃ ἐκείνη καὶ μισοῦ Ἀθήνα, καθὲ ἔξοι ποὺ κατέλειπε τὸν Ξενοδοχεῖο τοῦ Ρούπ, ἦσαν ἔ π α σ η ο ς . Τὸ μόνο ποὺ διέσωσε ἡ εἰδησιογραφία τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, εἶνε ὅτι ἔνας ἀπὸ τοὺς ἔξοι αὐτοὺς εἶχε μασὸν του καὶ τὴν νεοστυλιῶν γυναῖκα του, τῆς ὁποίας ἡ τοιαύτη ἔβησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πόλεως. Ἀναθῆτος, ὁ σύζυγος ἦταν ἀσχημοσύνης.

Ἡ νεοστυλιῶν ἐφοροῦσε ὅλομα μεταξὺ τὰ σαυρίνια καὶ ἄσπερος καὶ τὸν δικαίως προσαύξοντες τὴν ἔκκλησιν τῶν κατοίκων τῆς πόλεως, ποὺ ὁ δρόμος τῆς ἦταν γενναῖο λάσπη. Ὅλα αὐτὰ ποὺ διεδίδοντο γιὰ τὴν ὕψωσιν καὶ τῆς τοιαύτης τῆς ἔβης νεοστυλιῶν, εἶχαν κινήσει τόσο πολὺν τὴν περιέργειαν τοῦ κόσμου, ὥστε τὸ Ξενοδοχεῖο τοῦ Ρούπ ἐπολιορροῦντο καθὲ μέρα ἀπὸ γασσομετρίδας, ὁ ὁποῖο ἐπεριέμεναν νὰ τὴν ἰδοῦν νὰ μεταίτη ἢ νὰ βγαίῃ.

Ἡ ἐκδηλώσις ἦμωσ αὐτῆς τοῦ βασιμασίου τοῦ καινοῦ δὲν ἄρσεναν στὸ σύζυγο, ὁ ὁποῖος τὸ πρῶτ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, ἀπέφωτο σαχεδὸν Ἰσπανία, ἔβηρε τὴν γυναῖκα του, κατέβηκε στὸν Παναθῆναι καὶ ἔβηρε ἡμέρας γιὰ τὴν Ἑβδομάτην.

Ἀντ' αὐτὸ ἦμωσ ἄλλοι ἐπίσημοι ἔξοι ἔβησαν τὴν ἰδίαν ἡμέραν στὴν Ἑλλάδα, ὁ ἀνήρως τοῦ τοιαύτου Ροτσιλδ, ἀπὸ τὴ Βιέννη. Ἦταν ἰσπανοὺς βασιμασίου καὶ ἔβησαν νὰ ἐπιβῆ τὸν πλοῖτον ποὺ ἦμωσ στὴν φρεσιν τῆς μισοῦ Ἀθήνας....

Ἀπὸ τὸ πρῶτ τῆς Μεγάλης Τετάρτης εἶχαν ἀρχισί περὶ καὶ ἀδύατοισ οἱ πυροβολισμοὶ τοῦ Πάσχα. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ 1847 ἐπυροβολῶσαν μὲ τὴν κομμουνικὴν ἐκείνην καὶ ἀπορροφῶσαν σαχεδὸν ὅλα. Ἡ Ἀστυνομία ἦμωσ θέλησε νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς πυροβολισμοὺς καὶ τὸ μῶρον τῆς ἰδίης ἡμέρας δημοτικὸν τελελερῆδες ἐβῆσαν στους δρόμους, διαλαλοῦντες ὅτι ἐπιβῆ τῆς Κυβερνήσεως ἦταν νὰ πῶρον οἱ πυροβολισμοὶ, γιὰ νὰ μὴ γίνον ἀστυζήματα.

Κανείς ἦμωσ δὲν ἔννοοῦσε νὰ σεβασθῆ τῆς Κυβερνητικῆς ἐπιθυμίας καὶ οἱ πυροβολισμοὶ ἐξακολούθησαν περὶ. Χαλαρητιστικὸ τῆς ημερολογίας τῶν Ἀθηναίων τοῦ 47 εἶνε καὶ τὸ ἀκόλουθον ἐπεισόδιον :

Ὁ ἰσχυρὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, Στᾶτος Βλάγος, ἐκάλεισε τοὺς παπάδες τῆς πρωτεύουσας καὶ τοὺς εἶπε νὰ συστήσουν στους ποτανοὺς νὰ μὴ πυροβολῶν. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁ ἐφημερίως τῶν Ἐγγων Ἀναγνώστην, πατὴρ Μελέτης — ἔνας γιγαντοκόμομος παπάδος — ἔβηρε τὴν σχετικὴν οἰστίαν στὸ ἐκκλησιαστικὸν του, ἀλλὰ μάλισ βγήκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία.... ἄδειασε ὁ ἰδιος τὴν κομμουνικὴν του στὸν ἀέρα!... Καὶ τὸν ἐμυθίζησαν ὅλοι.

Ἡ ἀντιπλοτιμῶμενες ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς μᾶς πληροφοροῦν, ὅτι οἱ κρότοι τῶν πυροβολισμῶν ἀκούονταν καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ σπῆτια τῶν ἰσπανοῶν.

Μία περιγραφὴ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Πάσχα ἀπὸ τὴν «Ἐλπίδα» τῆς 2ης Ἀπριλίου τοῦ 1847, εἶνε ἄρετὰ περιέργη καὶ διαφωτιστικῆ. Γράφει τὰ ἔξης :

«Ὅλος ὁ ἀνεξάρτητος τύπος, ὅλοι οἱ τίμιοι καὶ φιλήγουοι πολῖται ἐφώνησαν πολλὰκις κατὰ τῶν βαρβάρων πυροβολισμῶν τοῦ Πάσχα. Ἐφῆτος τὸ κακὸν ἤχησεν ἀπὸ τῆς Μεγάλης Τετάρτης καὶ ἀσχημῶρον ἐφονεύθη εἰς οἰκογενειαρχῆς Ὑδραῖος, καθ' ἣν στιγμήν ἐξῆρχετο τῆς οἰκίας του. Ἡ Κυβέρνησις περιορίσθη μόνον ν' ἀναγνώσῃ εἰς τὰς ἀγνίας διαταγὴν ἀπαγορεύονταν τοὺς πυροβολισμοὺς, χωρὶς ὅμως νὰ λάβῃ καὶ τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τῆς. Πόσον ἡ διαταγὴ ἦτον εἰλικρινῆς εἰκάζεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι συνεχίει καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν πυροβολισμοὶ ἐξῆρχοντο ἐκ τῶν οἰκιῶν τῶν ἰσπανοῶν. Ἐκείτὸς τὸ δυστυχοῦς Ὑδραῖον ἔπεισαν θύματα καὶ δύο γυναῖκες τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, δὲν λογαριάζοντες δὲ τοὺς πληγωθέντας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦτον. Κατὰ τῶν παραθύρων τοῦ γραφείου μας ἐφῆρθησαν δύο βολαὶ καὶ μία κατὰ τῶν παραθύρων τοῦ κοιτῶνος μας. Κατὰ τῶν παραθύρων τῆς οἰκίας τοῦ κ. Φενεελῆ ἐφῆρθη βολὴ ἐκ τρομπονίου, ἡ σφαῖρα ἐπέπεσε τὴν ἔκδοκα καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα, ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν καὶ ο. κ. Φενεελῆς καὶ ἡ κυρία σύζυγός του ἔλειπαν. Ἀπειροὶ πολῖται διέμεναν καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας εἰς τ' ἀσπύρετα δοματία τῶν οἰκίων των. Παρακαλοῦμεν τὸν κ. Πρόξενον τῆς Γαλλίας νὰ μᾶς εἴπῃ ἐν τοιαύτῃ γίνονται καὶ ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἐν ταυνοτοροῦσας ἔννοοισιν οἱ Γάλλοι Κυβέρνησιν φέρουσαν τὴν εὐδαμονίαν τοῦ τόπου».

Τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως ὁ βασιλεὺς Ὀθων καὶ ἡ βασίλισσα Ἀμαλία εἶβησαν στὴ Μιτροπόλιν μὲ ὅλην τὴν συνθημομένη ἐπιπέδου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οἱ βασιλεῖς ἔβησαν ἐθνικῆ ἐνδιμμάσια, πολιτελοσάτιαν. Ἡ στρατιωτικὴ δύναμις τῆς πρωτεύουσῆς παρετάχθη γρωμ τοῦ.

Ἐν τούτοις, ἡ παρουσία τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν βασιλικῶν, δὲν ἐπιπέδου τοὺς πυροβολισμοὺς, καὶ τὴ στιγμήν ποὺ ὁ Μητροπολίτης Νεκτόριος ἐφώνησε : «Χ ρ ι σ τ ο ς Ἀ ν ε ὶ σ τ η » χιλιάδες κομμουνιστῶν ἐφῆρθησαν στ' αὐτὰ τοῦ βασιλικῶ ἔξοι. Ὁ Ὀθων δὲν ἔδειξε τὴν δυσφορέσιν του, φράνεται ἦμωσ ὅτι ἀπὸ διπλωματικὸ σῆμα ἡ ἐντύπωση ἐβῆρε διωρόσθη, καταληρικτῆ. Ὁ πρόξενος τῆς Ἰσπανίας, δὸν Ζοῆς δὲ Καστίλλιο, σαχεδὸν ἐλποτιμῶσε καὶ ὁ ἐπιτελομῶμενος τοῦ Βελγίου, Πλωδὸν δὲ Κβέλκερκερ, εἶχε σχετικῶς :

Νομίζω κανείς ὅτι παρενοχλεῖται εἰς μάχην! Τίποτε ἦμωσ τὸ ἐκτακτὸ δὲν συνέβαινε ὡς τὴ στιγμή ἐκείνη. Οἱ πυροβολισμοὶ ἦταν οἱ συνθημομένη τῆς Ἀναστάσεως, καὶ μολοντὸς ὁ βασιλεὺς, τὴν ἄλλη ἡμέραν, μίλησε μὲ διασφῆσιν καὶ εἶπε ὅτι τὸ πρῶτον τὸν ἐκκλησιαστικὸν (εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ Ὀθων ἐπέβηκε ἀπὸ βαρυνισμῶν, ἡ ὁποία μὲ τὸν καιρὸ ἐχειρωτόσθη) καὶ μολοντὸς ἡ Κυβέρνησις προσπαθῶσε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν κατὰ τῆς τοῦ ἔθιμου, ὁ λαὸς ἐξακολούθησε, καὶ ἦμωσ ἔβηκε χωρὶς πυροβολισμοῦς.

Τὴν ἰδίαν ἡμῶσ ἡμέραν συνέβη κατὰ πολὺν δυσφοροστο : Ἐσυνῆρθητο τότε, ἀνήμερα τὸ Πάσχα, νὰ καίρονταν δημοσίᾳ ἀχερμένια ἀνδρῆσικα, παρατίονταν τὸν Ἰουδᾶ... Ἐνα ἀπὸ τὰ ἀχερμένια αὐτὰ ἀποσώματα, παραγεμισμένον καὶ μὲ μπαροῦτι, ἐστίθη στὴν ἔρημην καὶ ἀκατοξητῆ τότε πλατεία ποὺ ἀπῆλονταν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τῶν Ταξιαρχῶν ὡς στὸ Θεοσεῖο.

Μετὰ τὴν δευτέραν Ἀνάστασιν, πλῆθος κόσμου, συγκεντροῦμενον ἐκεῖ, περιέμενε τὴν ἀποπόλησιν τοῦ Ἰουδᾶ. Ὁ πρωθυπουργὸς Ἰωάννης Κωλέττης εἶχε συστήσει ἀπὸ τὴν προηγουμένη στὴν Ἀστυνομία νὰ ἐμποδίσῃ τὸ κάφομ αὐτό. Σὲ μερισμοὺς φίλων του βουλευτῶς ὁ Κωλέττης εἶχε ἀνακαίνωσιν, ὅτι ἔβηκε τὸ μέτρον αὐτὸ γὰρ νὰ μὴ διασφῆσθη ὁ κῆλοξενούμενος τότε στὰς Ἀθήνας τριαετής βαρῶνος Ρέτσιλδ, ὁ ὁποῖος ἦταν Ἐβραῖος. Ἀλλὰ ὁ πρωθυπουργὸς εἶχε περιορίσθη στὴν σύστασιν μόνον, χωρὶς νὰ διατάξῃ νὰ ληφθοῖν καὶ τὰ κατάλληλα μέτρα. Ὅσθη ἡ συνθημομένη φρεσιν, ποὺ ἐστέλλετο ἄλλοτε στοὺς ναοὺς, ἐστάλη τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπὶ τόπον.

Κ' εἶσι ἐπυροβολήθησαν τὰ δραματικὰ γεγονότα, ποὺ θὰ διηγηθῶμε στὸ ἐπόμενον φύλλον.

Ἰωάννης Κωλέττης

